

MUSIKK

Ytterst velformulert

Pianisten Sveinung Bjelland har tidligromantikken i fingrene.

Robert Schumann
Frédéric Chopin

VERK FOR KLAVER OG ORKESTER

Sveinung Bjelland, klaver
Kringkastingsorkesteret
Christian Eggen, dirigent
Lawo, 2018

Om Robert Schumann (1810–1856) i sjenerøse ordelag hyllet sin polskfødte kollega Frédéric Chopin (1810–1849), kan mye tyde på at beundringen ikke var like helhjertet motsatt vei. Ved to tilfeller skal de jevn gamle tidligromantikkerne ha møttes, men det er lett å tenke seg at de som personer må ha vært temmelig forskjellige: Schumann var skrudd visjonær, han utforsket et vell av ulike former, i tillegg til å være aktiv som skribent og kritiker. Den visstnok noe mer innadvendte og etter hvert sykelige Chopin var, også som utøver, riktignok enestående på sitt område, men dette begrenset seg for det meste til klaveret.

I musikken de skrev er det ikke desto mindre mulig å gjenkjenne et dypere slektskap. Jeg tenker på sansen for det fantastiske, ja barnlig spektakulære og fargerikt eventyrlige, som for disse følsomme romantikerne vekkes til live ved klangens frembringelse og musikkens eksistens.

Tale og klang. Den norske pianisten Sveinung Bjelland tilbyr med sin nye plate en ypperlig mulighet til å se nærmere på nettopp denne felles fascinasjonen. Sammen med Kringkastingsorkesteret og dirigent Christian Eggen, spiller Bjelland Schumanns sjeldent hørte «Introduksjon og Allegro appassionato» op. 92, skrevet i 1849 – Schumanns klaverkonsert hører man derimot rundt hver sving. Det todelte verket, som også kalles et konsertstykke, suppleres videre med Chopins muligens mer velkjente Klaverkonsert nr. 1 i e-moll, op. 11, skrevet snaue tyve år før.

Nå er det lett å tiltrekkes av disse verkenes svulmende klangprakt, svevende melodikk og djerpe akkorder. Men utover å brette ut klaverets muligheter til fulle, rommer denne musikken også en retorikk eller talekunst; den er ikke bare klangskjønn, men også ytterst talende og velformulert. For utøverne består utfordringen derfor blant annet i å balansere mellom klanglig dybde og presis og variert artikulasjon.

Rik og øm. Allerede i den ulmende åpningen av Schumanns introduksjon, møter vi straks en pianist som kjenner det moderne flygelets muligheter for farge og temperatur. Bjellands klang er både rik og øm, anslaget mykt, men karakteren samtidig fast, og det er aldri noen tvil om at vi har å gjøre med en musiker som har det tidligromantiske uttrykket i fingrene. Den formale oversikten er overbevisende og disponeringen av kontraster sikker.

Det som imidlertid gjør innspillingen særlig inspirerende, er hvordan Bjelland nettopp makter å variere uttrykket og spille ut de mer retoriske finesene gjennom briljante og delikate løp og detaljer, uten at tilnærmingen virker påtatt eller anstrengende korrekt. Gitt den stadig voksende interessen også for romantikkens fremføringspraksis og instrumentarium, kunne man spørre seg hvordan Bjelland hadde håndtert et eldre flygel og nærmet seg et mer historisk orientert fremføringsideal. Samtidig fremstår valgene hans på denne platen som både tydelige og velfundert på egne premisser.

Samspeillet med orkesteret kunne tidvis vært noe bedre balansert; dels er det som om orkesteret iblant overøver en smule, dels blir klangen, særlig i de sterke partiene, hakket for grov i forhold til Bjellands sobre fylde. Dirigent Christian Eggen henter riktignok frem flere fine detaljer i fraseringen som følger opp ideene til de to romantiske fantastene, og totalt sett blir dette en utgivelse å glede seg over. «Hut ab» (hatten av) – som Schumann skrev om sin polske venn på pianokrakken.

Emil Bernhardt

Klaverets potensial: Sveinung Bjelland kjenner det moderne flygelets muligheter for farge og temperatur. FOTO: ANNAMARIA KOWALSKY / LAWO

Møster! Fv. Nikolai Hængsle, Kenneth Kapstad, Kjetil Møster, Hans Magnus Ryan.

FOTO: SJUR KRISTIAN POLLEN / HUBRO

MUSIKK

Macho bøller og snille lam

Gjengen i Møster! drar til verdensrommet og tilbake.

Møster!
STATES OF MINDS
Hubro, 2018

Saksofonisten Kjetil Møster dukker opp i så mange ulike konstallasjoner og musikalske prosjekter at det nesten ikke er overraskende lenger. Det som er overraskende er at han klarer å tilføre en personlig *touch* til alle disse prosjektene han spiller i. Jeg er sikker på at man kunne kjent igjen Møsters saksofonlyd selv om den befant seg i en tv-reklame eller på danskebåten.

Eksplisv gjeng. Blant alle disse prosjektene er det kanskje ikke helt fjernt å se for seg at det er det med navnet Møster! som ligner saksofonistens hjerte nærmest. Det er her han virkelig kan utforme musikken som han selv ønsker, selv om han ikke er alene. Bandet, som oppsto i 2012, består i dag av gitarist Hans Magnus Ryan (Snah), trommis Kenneth Kapstad (tidl. Motorpsycho, Gåte), bassist Nikolai Hængsle (Elephant 9) og elektronisk fiks-er og triksjer Jørgen Træen. Kort fortalt et stjernelag musikere som liker eksplisv jazz som rock, eller glødende rock som jazz – et sted mellom disse to sjangrene, så lenge det smeller i begge kanter.

De ga ut sitt tredje album *When You Cut Into The Present* for nesten nøyaktig tre år siden. Albumet tilbyr en lytteropplevelse som kan sammenlignes med et lavautbrudd gjennom forti minutter, med få rom til å puste ut før siste låt var avspilt

og du spurte deg selv når det var greit å trykke på play og høre det hele en gang til. Derfor er det litt utrolig at *States Of Minds* oppleves som enda mer grandios. Dobbeltalbumet går fra gruppeimprovisasjoner, spontane komposisjoner, musikalske tema skrevet av en eller to bandmedlemmer – hvor noen låter varer ett minutt og andre kan vare i tyve.

Tordenvær. Vi starter på bakkenivå med buldring fra stor-trommer og lange, mørke toner fra saksofon og gitar i «Brainwave Entrainment». Det er et uvær som bygger opp til lyn og torden. Snart bryter det hele ut gjennom den tunge bassen og trommedrivet, fulgt av motorsykkellyder og rop fra saksofon og gitar. Plutselig er det som om noen tar tak i gjengen og kaster dem ut i verdensrommet, hvor de blir svevende rundt i et elektronisk lydlandskap. Trøkket i forrige album hadde en mer konsis *bam!*-karakter tvers igjennom, mens Møster gjengen denne gangen tillater seg å space *helt* ut, og falle inn i lyden av fjerne støygitare. Det varer hele 20 minutter, før de plutselig er på bakken igjen.

Påfølgende «Unhorsed by Chivalry» er ikke like vektløs. Riffet har noe veldig dommedag-aktig over seg, med gravalvorlige gitareffekter i refrengent. Her er det ikke mye kodd. Men det snur igjen når de hopper over i det finurlige sporet «Plate Sized Eyes». Jøss. Her er det som en liten blues på ett minutt hvor alt går galt, hvor gitaristen er dritings og så vidt klarer

holde elgitaren på plass. Det er humor, og litt freaky.

Bøllete lam. Selve høydepunktet er for min del «Mystère». Den er enkel, nedpå, med et litt mystisk bassdriv som lusker rundt. Gitaren legger seg som et lag over. Snille gitarer over alt. Etter hvert kommer også Møster inn med en silkekemyt saksofon denne gangen, som i en ballade. De veksler en del sånn: Noen steder er de store maskuline bøller. Andre steder er de snille som lam. I «Life Wobble» er de tilbake i verdensrommet igjen.

I tillegg til at *States Of Minds* virker mer grandios enn de forrige utgivelsene, er det også utrolig hvordan albumet klarer å utvide ytterkantene av rock- og jazz-krysningspunktet som bandet ellers er kjent for å kose seg i. De har alltid den ene foten plantet i seksti- og syttitalls progrock, og den andre i John Coltrane, frijazz og intens improvisasjon. Men nå virker det som de graver de seg dypere i hver ende. Jazzen blir villere, mer jungle, mer boogie og mer saksofonhyl. Rocken blir mer syrete. De myke partiene blir enda mykere.

De strekker i musikkuttrykket som en bit med plastilin, skyter hverandre til verdensrommet før de *faceplaner* inn i noen primitive, seige og tunge riff. Heldigvis finner de alltid tilbake til hverandre og til bakkenivået til slutt. Mennesker kan kanskje gå på månen, men det hadde vært kjedelig å danse uten tyngdekraft.

Maria Lokna